

Стефан Гечев и неговите общочовешки духовни послания

На 6 септември, в галерията на Българския културен институт в Прага бе открита изложбата „Робувам само на свободата!“ в присъствието на куратора ѝ Стефан Артамонцев и на Янис Лиолиос – приятел на Стефан Гечев, съосновател и председател на гръцко-българското сдружение „Аристотел – мост за култура“.

Вернисажът бе открит от Володя Гоцев, директор на БКИ в чешката столица, който честити празника на Съединението на своите сънародници и изтъкна, че „6 септември е много важен ден в българската история – след приключване на многовековното турско робство, по волята на „великите сили“ страната ни е разделена на две части: Княжество България и Източна Румелия. Благодарение на хора-политици, родолюбци и визионери, знаещи, че пътят за развитието на България към Европа и света е, когато е обединена, се стига до нейното Съединение“.

Към следващото поколение хора на културата, градили положителния авторитет на нашата страна, принадлежи и Стефан Гечев, на когото е посветена емблематичната документална изложба „Робувам само на свободата!“, създадена по повод 110-годишнината от рождението на бележития поет, писател, преводач, драматург, журналист и дипломат. Автори и съставители на изложбата са Стефан Артамонцев и Румяна Пашалийска, графичното оформление е дело на Стефан Артамонцев.

„Стефан Гечев е визионер, който провижда бъдещото мултикултурно и многонационално развитие на съвременния глобализиран свят и още през миналия век очертава и утвърждава ролята на България в културната, географската и историческата карта на Европа. Закъснелият ореол около личността му е още едно неоспоримо доказателство, че със своите творчески постижения и взаимни контакти българските хора на духа отдавна са част от европейското културно семейство, много

Янис Лиолиос, Стефан Артамонцев, Володя Гоцев

преди политиците да вземат своите отговорни решения...“, изтъква г-жа Румяна Пашалийска, а в интервю на Рада Езекиева (kultura.bg) Стефан Артамонцев споделя: „Стефан Гечев, моят чичо и кръстник, почина преди да навърши 11 години и аз израснах с историите, които леля Тити (Кръстина Гечева), неговата съпруга, и моите родители ми разказваха за него. Обичах да ги слушам, но знаех, че ще дойде ден, когато ще започна активно да го търся. Преди повече от четири години този момент дойде. Беше дълъг процес на проучване, ровене и дигитализиране на неговите романи, пиеси, стихотворения, писма, снимки, публицистика, посветена на него и др., с цел да ги запазя“.

Посетителите на документалната изложба имаха възможност да видят богат подбор от оригинални фотографии, архивни документи, писма, стихотворения и белетристични тек-

стове на Стефан Гечев, събрани в пана на български, английски и на чешки език.

„За мен е удоволствие, че точно в деня на Съединението можем да представим тази изложба и да гостуваме в чешката столица“, изтъкна г-н Артамонцев, и сподели, че това е съкратен, по-компактен, вариант на изложбата, в който въпреки това не са успели да включат всичко от богатия архив на Стефан Гечев.

Заедно с изложбата е създаден и документален филм – подробен житейски път, изграден от цитати на Стефан Гечев, подкрепени със снимков материал и биографични факти, който посетителите в Българския културен институт в Прага имаха възможност да видят, а за пропусналите – филмът може да бъде гледан на онлайн платформата www.stefangechev.com. В споменатото вече интервю на Рада Езекиева, г-н Ар-

тамонцев разказва: „Импулсът дойде от леля ми – Кръстина Гечева. След смъртта на Стефан Гечев в продължение на 10 години тя подрежда, събира и архивира творчеството му. Янис Лиолиос, негов близък приятел, последва този импулс и заедно започнаха да търсят начини да поддържат спомена за Гечев жив. Към тях се присъединиха над сто души. Така беше създаден кръгът от приятели на Стефан Гечев, който по-късно се превърна в гръцко-българско сдружение „Аристотел – мост за култура“. Аз също се включих. Трудът и зарядът на леля ми, заразили толкова много хора, ме вдъхновиха да създам четириезичната уеб платформа, с която да предоставя възможност на читателите от целия свят и от различни възрасти да се запознаят с живота и дейността на Гечев. Още в началото реших, че няма да бъде само на български и английски език. Познавайки отдадеността на чичо ми към гръцката и френската култура, реших да бъде преведена и на френски, и гръцки. Това не е просто страница в онлайн пространството, а портал към живота, делото и артистичните търсения на Стефан Гечев. Събира в себе си секции с публикувани негови творби, с дигитализирани корици на негови книги, с публикации, сред които има не само негови интервюта, есета и спомени, а и такива, посветени на него. И видео секция, която е плод на моята идея да направя документален филм за Стефан Гечев“.

Вторият гост на официалното откриване на

Стефан Гечев - наследник на два бележити български рода
Stefan Gechev - heir of two prominent Bulgarian families

Exhibition poster for Stefan Gechev's family background, featuring historical documents and portraits.

Писар по инострани езици и преводач в българската легация в Атина, 1936/42 г.
Clerk in foreign languages in the Bulgarian legation in Athens, 1936/42

Exhibition poster for Stefan Gechev's work in the Bulgarian legation in Athens, featuring a portrait and a document.

От изолацията се ражда преводачът Стефан Гечев
The isolation created Stefan Gechev the translator

Exhibition poster for Stefan Gechev's translation work, featuring book covers and a portrait.

Родил съм се в изгнание, но ме не знаеха. Когато аз разбрах, направих гръх... и те ме пратиха в изгнание в родината. Егъва могаз разбрах какво е истинско изгнание.

Γεννήθηκα στην εξορία, μα αυτοί δεν κάτχαν, όταν εγώ άρχισα να συνειδητοποιούμαι έπραξα αιάρτημα και μ' έστειλαν εξοριστο στην πατρίδα, μόλις τότε κατάλαβα τι είναι αληθινή εξορία.

I was born in exile, but unaware they were. When I learned I sinned and they send me in exile in my land. Only then I learned what true exile was.

Exhibition poster for Stefan Gechev's experience of exile, featuring handwritten letters and a portrait.

експозицията – Янис Лиолиос допълни в краткото си слово на чудесен български език, че в Гръцкото посолство в София има зала, носеща името на Стефан Гечев, което е впечатляващо признание за неговите заслуги към гръцката култура.

Стефан Албертов Гечев е български поет, драматург, белетрист и преводач на поезия. Роден в Русе на 29 януари 1911 г. в семейството на литературния критик и историк Алберт Гечев и гимназиалната учителка по френски Рада Гечева. Учи в Русе (1917–1922) и продължава образованието си в Пловдив (1922–1925). Две години посещава в Париж лицей „Луи льо Гран“. Завършва гимназия в София и „Славянска филология“ в Софийски университет през 1934 г. От 1935 г. изучава гръцки и слуша лекции по византийска литература при проф. Вейс в университета в Атина, където води курс по български и старобългарски език за гръцките студенти (1936). В периода 1936–1942 работи в българската легация в Атина като писар по чужди езици, а по-късно като драгоман-преводач. Заедно с Клеон Пераскос превежда стихове на Елисавета Багряна и Атанас Далчев на гръцки език, публикувани в сп. „Неа естия“.

От 1942 г. работи като аташе по печата в Братислава. След 9 септември 1944 до май 1945 г., по настояване на словашките власти, е принуден да напусне Братислава и се изселва в Пицияни, защото се обявява за правителството в София. След края на войната се завръща в Бра-

Стефан Артамонцев (1989) е отраснал в семейство на художници. Завършил е Националната художествена академия и повече от 12 години се занимава професионално с графичен и уеб дизайн. Преди няколко години решава да представи пред международна публика личността и творчеството на поета, драматург и преводач Стефан Гечев – негов чичо. Заедно с група съмишленици създава онлайн платформата www.stefangechev.com на четири езика. По думите му делото на Стефан Гечев е марка за присъствието на българската литература на европейската сцена, а на наследниците му остава да допринесат за нейното разпознаване на световно ниво.

Янис Лиолиос (1964) е роден и израснал в Солун. Произходът на предците му – от Мала Азия и Мелник, е изиграл определяща роля за начина му на мислене. Завършва „Социология“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (1984–1991). Наред с предприемаческата дейност, която развива в България, се занимава и с обществени дела като неизменна и неразривна част от „аристотелевата“ политическа и гражданска позиция в живота си. Той е член-съосновател и председател години наред на Дружество „Одисеас Елитис“ (гръцко училище в София), координатор на литературния кръг „Стефан Гечев“ (2005–2015), съосновател и председател на Гръцко-българското сдружение „Аристотел – мост за култура“. Янис Лиолиос е удостоен с отличието „Златно перо“ за предишния си труд „Стефан Гечев, 1911–2000... или in memoriam“.

тислава и е назначен за представител на Министерството на външните работи на България. През 1947–1949 г. работи като Втори секретар в Българската легация във Варшава.

В България Гечев започва работа в Министерството на външните работи, но в края на 1949 г. е уволнен, защото не е член на БКП. Става редактор във в. „Стършел“ (до 1956). Заедно със Стефан Сърчаджиев и Веселин Ханчев основава Сатиричния театър в София (1957), където е драматург (до 1958). Завежда отдел „Публицистика“ в сп. „Пламък“ (до 1966). Стефан Гечев е автор на стихове, разкази, фейлетони, драми, критика, криминални и приключенски романи, публицистика, преводи. Публикува и под псевдонима Венцеслав Диаватов. Негови творби са преведени на английски, френски, немски, полски, руски и други езици.

Повечето от книгите на Стефан Гечев в различни издания се съхраняват във фонда на русенската регионална библиотека. Достъпни за читателя са неговите „Поезия, лирика, поеми“, „Бележник“ – стихове, „Въпроси“ – стихотворения в проза, „Осъденият на сеньора“ и „Жестока благодетелка“ – разкази, „Спомени за Гърция и за моите гръцки приятели (1936–1992)“, събраните му съчинения в пет тома („Раждането на Орфей“ – поезия, „Познай себе си“ и „Виктория и нейните синове“ – романи, „Лъвът в пещерата“ – разкази, „Голготата на Варава“ – пиеси). За любителите на мерената реч са преводите на Гечев на съвременна гръцка и кипърска поезия и френски поети сюрреалисти. Пазят се и излезли под псевдоним Венцеслав Диаватов книги на Гечев като „Ние и другите“ – хумористични разкази и фейлетони, романите „Човекът с табакерите“ и „Крадци на богородици“ (в съавторство с Милан Миланов) и др.

През 1995 г. Държавната агенция за българите в чужбина съвместно със сп. „Родна реч“ учредява детско-юношески конкурс за деца, живеещи извън България. През годините конкурсът се утвърждава като програма за издирване, подготвяне и насърчаване на деца с изявени литературни способности от българските общности по света. След смъртта на големия поет и преводач се приема решение на ръководството на Агенцията, конкурсът да носи името „Стефан Гечев“. За всяко издание темите са различни: „Знай своя род и език“, „Моите български корени“, „Кои български писатели познавате и обичате?“, „Какво отговарям, когато ме питат за България?“, „Какви български празници и обичаи тачите и обичате?“, „Какви са приликите между българите и хората в държавите, в които живеете“, „Българските народни приказки – извор на мъдрост и доброта в моя свят“ и др. Журито на конкурса е оглавявано от известни български творци като самия Стефан Гечев, Любомир Левчев, Георги Данаилов, Виктор Самуилов, Недялко Йорданов, Кина Къдрева и др. Най-добрите творби през годините са публикувани в сп. „Родна реч“, в новото списание за детско творчество „Детски глас“, в списание „Аз съм българче“, в уеб сайтове на български общности по света, в специални издания, посветени на ежегодните издания на конкурса, в сборника „С перо и четка за България“ и др.

Изложбата „Робувам само на свободата!“ бе реализирана с партньорската подкрепа на Изпълнителна агенция за българите в чужбина, Държавен културен институт към Министерта на външните работи, ART Gallery Artamontzev, Сдружение Аристотел – мост на културата Ελληνοβουλγαρικός σύνδεσμος Αριστοτέλης и Български културен институт в Прага. ♦